

Likvärdig skola - insatser för stöd och stimulans

Lidköpings kommun

Amanda Svensson

Isabelle Panasco

November 2019

Innehållsförteckning

1.	Inledning	4
1.1.	Bakgrund	4
1.2.	Syfte och Revisionsfrågor	4
1.3.	Revisionskriterier	4
1.4.	Kontrollmål	5
1.5.	Avgränsning	5
1.6.	Metod	5
2.	lakttagelser och bedömningar	6
2.1.	Förekomsten av mål, riktlinjer och rutiner	6
2.1.1.	lakttagelser	6
2.1.2.	Bedömning	7
2.2.	Kännedom och användning av mål, riktlinjer och rutiner	8
2.2.1.	lakttagelser	8
2.2.2.	Bedömning	8
2.3.	Oskäliga skillnader avseende insatser	8
2.3.1.	lakttagelser	8
2.3.2.	Bedömning	10
2.4.	Uppföljning och återrapportering	10
2.4.1.	lakttagelser	10
2.4.2.	Bedömning	12
2.5.	Adekvata åtgärder	12
2.5.1.	lakttagelser	12
2.5.2.	Bedömning	14
3.	Revisionell bedömning	15
3.1.	Rekommendationer	15

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lidköpings kommun genomfört en granskning av likvärdig skola - insatser för stöd och stimulans. Granskningen syftar till att besvara följande två revisionsfrågor: *Säkerställer barn- och skolnämnden en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan?* samt *Är den interna kontrollen inom området tillräcklig?* Granskningen är avgränsad till barn- och skolnämnden samt grundskolan, och fokuserar på likvärdighet gällande insatser för stöd och stimulans.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och skolnämnden *i allt väsentligt säkerställer* en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan, och att den interna kontrollen *i allt väsentligt* är tillräcklig.

Nedan ses bedömning för varje kontrollmål. För fullständiga bedömningar se respektive kontroll i rapporten.

Kontrollmål 1: Förekomsten av mål, riktlinjer och rutiner

Det finns mål, riktlinjer och rutiner inom området.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

Kontrollmål 2: Kännedom och användning av mål, riktlinjer och rutiner

Mål, riktlinjer och rutiner är kända i organisationen och används.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

Kontrollmål 3: Oskäligen skillnader avseende insatser

Det finns inga oskäligen skillnader mellan skolorna och eleverna avseende insatser för stöd och stimulans.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

Kontrollmål 4: Uppföljning och återrapportering

Det görs dokumenterade uppföljningar och analyser som redovisas för barn- och skolnämnden.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

Kontrollmål 5: Adekvata åtgärder

Barn- och skolnämnden vidtar åtgärder vid bristande likvärdighet.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

Rekommendationer

Utifrån granskningens resultat lämnar vi följande rekommendation:

- För att ytterligare utveckla verksamheten rekommenderar vi att det dokumenterade stödet för hur skolenheterna kan arbeta med stimulans utvecklas. Detta för att ytterligare öka förutsättningarna för ett likvärdigt arbete för att varje barn och elev ska få möjlighet att utvecklas optimalt efter sina förutsättningar.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Skolverkets statistik för vårterminen 2018 visar att 81,8 procent av eleverna i årskurs 6 i Lidköpings kommun uppnådde minst betyget E i samtliga ämnen. Statistiken visar att andelen elever som uppnådde minst betyget E i samtliga ämnen varierade mellan skolenheterna i kommunen, från 45,5 procent till näst intill 100 procent.

I årskurs 9 vårterminen 2018 var det 70,6 procent av eleverna i årskurs 9 som uppnådde minst betyget E i samtliga ämnen. Även i årskurs 9 finns en betydande skillnad i andelen elever som uppnådde minst betyget E i samtliga ämnen mellan kommunens skolenheter, från 65 till 92 procent. Skolverkets statistik visar att elevernas genomsnittliga meritvärde i årskurs 9 var 211 poäng vårterminen 2018, jämfört med rikets värde på 223. Även det genomsnittliga meritvärdet varierar mellan kommunens skolenheter, från 199 till 243 poäng.

Skolan ska vara likvärdig och alla elever har rätt till en utbildning av hög kvalitet enligt skollagen. Skolan ska dessutom arbeta för att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar.

Brister i likvärdighet kan bero på en rad olika faktorer. Enligt skollagen innehåller begreppet likvärdighet olika aspekter:

- Tillgång till lika utbildning
- Lika kvalitet på utbildningen
- Skolans uppdrag att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar.

Barn- och skolnämnden är huvudman för grundskolan och ansvarar för att skapa förutsättningar för en likvärdig skola.

Granskningen fokuserar på:

insatser för stöd och stimulans

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning inom ovan rubricerat område.

1.2. Syfte och Revisionsfrågor

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

Säkerställer barn- och skolnämnden en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan?

Är den interna kontrollen inom området tillräcklig?

1.3. Revisionskriterier

- 6 kap. 6 § kommunallagen
- 1 kap. 4, 8, 9 §§, 2 kap. 8 § 4 kap. 4–7 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag (likvärdig utbildning)
- Skolverkets allmänna råd Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet
- Insatser för stöd och stimulans (3 kap. 5a och 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg, 2.8 Rektorns ansvar)
- Kommunala riktlinjer, handlingsplaner och beslut

1.4. Kontrollmål

- Det finns mål, riktlinjer och rutiner inom området.
- Mål, riktlinjer och rutiner är kända i organisationen och används.
- Det finns inga oskäliga skillnader mellan skolorna eller eleverna avseende insatser för stöd och stimulans.
- Det görs dokumenterade uppföljningar och analyser som redovisas för Barn- och skolnämnden.
- Barn- och skolnämnden vidtar adekvata åtgärder vid bristande likvärdighet.

1.5. Avgränsning

Granskningen avgränsas till barn- och skolnämnden. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2019. Granskningen omfattar grundskolan.

1.6. Metod

Granskningen har genomförts genom intervjuer med berörda tjänstemän såsom förvaltningschef, verksamhetschefer, rektorer vid sex kommunala grundskolor, samt representanter för barn- och elevhälsan. Intervju med nämndens presidium har också genomförts. Totalt har 18 personer intervjuats inom ramen för granskningen.

Vidare har dokumentgranskning gjorts av till exempel rutiner, ansvarsfördelning och uppföljning. Även granskning av nämndens protokoll för perioden 2018-01 – 2019-09 har genomförts.

Rapporten är sakavstämd av de intervjuade.

2. Iakttagelser och bedömningar

I detta avsnitt redovisas de iakttagelser och bedömningar som gjorts utifrån respektive kontrollmål.

2.1. Förekomsten av mål, riktlinjer och rutiner

Kontrollmål 1: Det finns mål, riktlinjer och rutiner inom området.

2.1.1. Iakttagelser

Mål inom området

I Lidköpings kommun finns en övergripande barn- och elevplan 2016-2022¹ som fungerar vägledande i politiska och verksamhetsmässiga beslut gällande nämndens verksamhetsområden. För att uppfylla kommunens vision om att vara en välkomnande och hållbar kommun specificeras i planen barn- och skolnämndens fyra värden, som ska praktiseras av alla i det arbete som utförs i verksamheterna:

- Vi tar hänsyn till varje enskilt barns behov
- Vi tar ansvar för barns rätt att få kunskaper för livet
- Vi skapar goda lärmiljöer som bygger på uppskattande och stimulerande möten
- Vi har ett förhållningssätt med god kommunikation och samarbete på lika villkor

För verksamheterna inom barn och skola finns även följande två målbilder:

- Vi har en hundra procentig målnöjdhetsgrad hos varje barn och elev
- Vi har skapat hållbarhet utifrån ett barns helhetsperspektiv: Socialt, kunskapsmässigt och emotionellt.

Vidare finns ett antal fokusområden för att nå målbilderna. Ett fokusområde är *Barn och elever som utmanar oss* inom vilket arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd understryks. Det poängteras att för att alla elever ska ha möjlighet att nå utbildningens mål, ska elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ges stöd först i form av extra anpassningar och sedan särskilt stöd. I barn- och elevplanen specificeras även att:

"Alla elever ska ha möjlighet att nå 100 % målnöjdhetsgrad, här är progressionen utifrån elevens förutsättningar viktig att ta hänsyn till."

Hundra procentig målnöjdhetsgrad förklaras innebära att varje barn och elev ska utvecklas optimalt efter sina egna förutsättningar, vilket förutom extra anpassningar och särskilt stöd även kräver insatser för stimulans i de fall där eleven behöver det för att få möjlighet att nå så långt som eleven har förutsättningar att nå.

Riktlinjer och rutiner inom området

Den process som ska följas om elev bedöms riskera att inte nå kunskapsmålen finns dokumenterad i en förvaltningsövergripande processkarta². I processkartan specificeras rutinen för extra anpassningar samt för särskilt stöd. Motsvarande rutin för elever i behov av extra stimulans finns inte dokumenterad. I intervjuer och sakavstämning av granskningsrapporten framhålls att lärare löpande arbetar med ledning och stimulans för att säkerställa att samtliga elever får den stimulans de har rätt till.

¹ Antagen av barn- och skolnämnden 2016-06-09.

² Dokument: *B&S Skyndsamt utreda behov av särskilt stöd*

Elevens lärare är oftast den som först uppmärksammar en elevs behov av extra anpassningar. Som en första insats görs extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. I årskurs F-6 dokumenterar lärare extra anpassningar i elevens IUP (individuell utvecklingsplan³). Barn- och elevhälsan har tagit fram en gemensam mall för hur extra anpassningar ska dokumenteras samt följas upp. För att dokumentera extra anpassningar, frånvaro med mera finns den digitala lärplattformen Tango. Intervjuade uppger att i årskurs 7-9 där IUP inte är ett krav så dokumenteras extra anpassningar istället i ett för arbetslaget gemensamt Google-dokument, vilket möjliggör dialog och uppföljning på arbetslagens grupputvecklingsmöten. På en av de granskade skolorna uppges att en specialpedagog har fått som specifikt uppdrag att följa upp de extra anpassningar som görs för att på en mer aggregerad nivå se vilka insatser som fungerar bra. Dokumentation av elevernas utveckling och hur den enskilda eleven ska stimuleras för att nå så långt som möjligt görs också i Tango.

Förvaltningsövergripande blanketter och mallar finns för de olika momenten i processen gällande särskilt stöd, till exempel för anmälan till rektor, utredning, åtgärdsprogram samt utvärdering av åtgärdsprogram. Dessa återfinns på kommunens intranät. Vidare finns även stödmaterial till utredning av elevs behov av särskilt stöd i form av pedagogisk kartläggning: för årskurs 7-9 med frågor på individnivå samt frågor för arbetslaget, och för årskurs F-6 med frågor för individ, arbetslag samt vårdnadshavare.

Arbetet med stimulans uppges i intervjuer vara ett löpande arbete, och de intervjuade framhåller ett kontinuerligt och intensivt arbete med Skolverkets material kring ledning och stimulans. Det pågående arbetet med tillgängliga och inkluderande lärmiljöer uppges till exempel vara en anpassning som fungerar tydliggörande och stimulerande för alla elever, oavsett om eleven är i behov av extra anpassningar eller av stimulans. Även det bildstöd som används inom kommunens skolenheter poängteras fungera stimulerande för samtliga elever. Utöver Skolverkets material finns inte något ytterligare dokumenterat stöd i hur enheterna ska arbeta med stimulans, mer än det som finns specificerat i övergripande styrdokument om att samtliga elever ska få möjlighet att nå så långt som just den eleven har förutsättningar att nå.

Ett antal konkreta insatser gällande stimulans finns att arbeta med i kommunen, vilket också framkommer i intervjuer med rektorer och lärare. Exempel på sådana insatser är matematikutmaningen där elever i årskurs 8 och 9 vid olika tillfällen får möjlighet att delta i undervisning vid gymnasiet. Det finns även den så kallade lilla matematikutmaningen som förekommer på enskilda skolor där elever som behöver extra stimulans har ett antal tillfällen där de får möjlighet att utveckla sitt matematiska kunnande ytterligare. Intervjuade uppger även att klasser ibland grupperas för att öka stimulansen för alla elever.

2.1.2. Bedömning

Vi konstaterar att det finns dokumenterade mål, riktlinjer och rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Rutinen finns dokumenterad i en processkarta på kommunens intranät där även stödmaterial och mallar för till exempel anmälan till rektor samt för åtgärdsprogram återfinns.

I nämndens styrdokument specificeras att varje barn och elev ska utvecklas optimalt efter sina egna förutsättningar. Skolenheterna arbetar löpande med Skolverkets material kring ledning och stimulans, och det finns insatser för att erbjuda elever extra stimulans, till exempel matematikutmaningen. Vi noterar att det dokumenterade stödet för hur enheterna kan arbeta med stimulans kan utvecklas för att säkerställa att varje barn och elev ska utvecklas optimalt efter sina förutsättningar.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

³ I de årskurser där eleverna inte får betyg ska lärarna göra skriftliga individuella utvecklingsplaner, så kallade IUP. Om eleven får extra anpassningar ska dessa dokumenteras i elevens IUP, i de årskurser där de finns. Källa: Skolverket.se

2.2. Kännedom och användning av mål, riktlinjer och rutiner

Kontrollmål 2: Mål, riktlinjer och rutiner är kända i organisationen och används.

2.2.1. Iakttagelser

Intervjuade rektorer och lärare redogör för ett arbete med extra anpassningar och särskilt stöd som är i linje med de förvaltningsövergripande mål, riktlinjer och rutiner som finns framtagna. Intervjuade instämmer i processen och rutinen som finns dokumenterad i den förvaltningsövergripande processkartan, och uppger använda det stödmaterial som finns framtaget för arbetet. Intervjuade uppger vidare att materialet är ett viktigt instrument för att säkerställa likvärdiga rutiner på samtliga skolenheter, och att stödmaterialet som är framtaget tillsammans med elevhälsan fungerar som en bra grund och vägledning i arbetet.

Avseende arbetet med stimulans så uppger intervjuade ett löpande arbete med Skolverkets material kring ledning och stimulans, och att arbetet med tillgängliga och inkluderande lärmiljöer är ett sätt att ge stimulans till samtliga elever. Som mer specifika insatser uppger intervjuade att elever i årskurs 8 och 9 vid behov av extra stimulans till exempel kan få matematikundervisning på gymnasiet vid vissa tillfällen.

2.2.2. Bedömning

Vi konstaterar att framtagna mål, riktlinjer och rutiner kring extra anpassningar och särskilt stöd är kända i organisationen och används. I arbetet med stimulans används främst Skolverkets material för ledning och stimulans.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

2.3. Oskäligen skillnader avseende insatser

Kontrollmål 3: Det finns inga oskäligen skillnader mellan skolorna eller eleverna avseende insatser för stöd och stimulans

2.3.1. Iakttagelser

Vid genomförande av granskningen finns Skolverkets statistik avseende slutbetyg årskurs 9 från vårterminen 2019⁴ tillgänglig. Den visar att de skillnader som uppvisades mellan kommunens skolenheter vårterminen 2018 har minskat till vårterminen 2019, avseende andelen elever i årskurs 9 som uppnådde minst betyget E i samtliga ämnen. Vid vårterminen 2018 varierade andelen elever mellan 65 procent och 92 procent mellan kommunens skolenheter. Vid vårterminen 2019 varierar andelen istället mellan 75 procent och 83 procent. Den sammanlagda andelen niondeklassare som uppnått minst betyget E i samtliga ämnen har också ökat, från 70,6 procent vårterminen 2018 till 79,7 procent vårterminen 2019.

I styrdokument samt i intervjuer framhålls vikten av att se till olika förutsättningar för att utifrån dessa kunna fördela resurser samt planera insatser på ett sätt som främjar likvärdigheten i kommunen. I kommunens resursfördelningsmodell finns till exempel en andel så kallade riktade bidrag. Dessa finns för att hantera fyra olika parametrar som innebär olika förutsättningar för skolenheter-na:

- Strukturella/organisatoriska skillnader
- Sociala/behovsrelaterade skillnader
- Skillnader rörande målpåfyllelse
- Medel för att säkerställa resurser vid medicinska utmaningar.

I resursfördelningsmodellen finns även riktade anslag för till exempel modersmål och barn- och elevhälsa. Intervjuade rektorer och lärare upplever att resursfördelningen överlag fungerar bra, och att systematiken i fördelningen är tydlig och tar hänsyn till enheternas olika förutsättningar och resursbehov. Intervjuade uppger även att dialogen med både förvaltning och nämnd fungerar bra,

⁴ Statistik avseende betyg årskurs 6 vårterminen 2019 publiceras 24 oktober 2019, enligt Skolverket.se

och att de analyser som görs inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet (SKA) används som underlag för beslut avseende resursfördelning.

Nämnden har under år 2018 och 2019 även tagit del av statsbidraget för likvärdig skola. I nämndens underlag för budgetberedning 2020-2022⁵ står att läsa att med hjälp av statsbidraget för likvärdig skola sker ett arbete både på förvaltningsnivå och enhetsnivå för att öka elevernas måluppfyllelse. Arbetet omfattar alla elever, från de som har svårt att klara ett godkänt betyg till de som bör nå högre resultat.

I skollagen fastslås att elevhälsan ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål, och i Skolverkets allmänna råd⁶ fastslås att elevhälsan har en viktig roll i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Organisationen för barn- och elevhälsa i Lidköpings kommun är utformad som så att kompetenserna är anställda centralt, men tillhör specifika skolenheter. År 2016 beslutade nämnden om en utökad elevhälsa. Under åren 2016-2019 har förvaltningen på nämndens uppdrag ansökt om statsbidrag för personalförstärkningar på elevhälsan. Statsbidragen från Skolverket har villkorats med att huvudman bekostar 50 procent av personalförstärkningen som ansöks om. Samtliga skolenheter har specialpedagog, kurator samt skolsköterska antingen på hel- eller deltid, och intervjuade uppger att organisationen är stabil och utan vakanser. Till vart och ett av kommunens tre skolområden finns även en skolpsykolog, förutom till skolområdet Ången där det finns två skolpsykologer då området även innehåller kommunens grundsärskola. I intervjuer framkommer vidare att det finns en flexibilitet som möjliggör att psykologerna handhar ärenden i annat skolområde än sitt ordinarie, om behoven så kräver. Centralt anställd vid elevhälsan finns även skolläkare samt en samordnare som har hand om frågor som kräver inblandning från andra aktörer, till exempel socialtjänst, närhälsan eller barn- och ungdomspsykiatri.

Intervjuade framhåller att samarbetet med elevhälsan fungerar bra, och att lärare och rektor kan efterfråga stöttning redan i skedet med extra anpassningar om så önskas. Intervjuade framhåller vidare att arbetslagen fungerar som ett viktigt stöd i arbetet med extra anpassningar, och är ett viktigt forum för att diskutera olika anpassningar och insatser. Det uppges vidare att det ibland kan ta lite tid när elevhälsan kopplas in i samband med utredning för särskilt stöd, men att lärarna under den här tiden fortsätter med de intensifierade extra anpassningarna och i vissa fall även påbörjar det särskilda stödet i den mån det är möjligt. Både elevhälsan och arbetslagen uppges också vara viktigt i det främjande och förebyggande arbetet, och i arbetet med hur undervisningen kan bedrivas för att fungerade stimulerande och främjande för samtliga elever.

I intervjuer framkommer att samtliga granskade skolenheter arbetar i enlighet med de förvaltningsövergripande processer och rutiner som finns när det gäller extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan uppges ha varit ett viktigt stöd i arbetet med att utforma dessa rutiner. På samtliga skolenheter följs arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd löpande upp vid till exempel arbets- och ämneslagsträffar och klasskonferenser för att se hur arbetet fungerar och för att vid behov snabbt kunna omfördela resurser inom enheten. De löpande analyserna utgör del i underlaget i det systematiska kvalitetsarbetet⁷ där stödåtgärder samt olika insatser för extra anpassningar och särskilt stöd följs upp.

Vidare framhåller intervjuade att mycket av arbetet kring extra anpassningar försöker att utgå från tillgängliga och inkluderade lärmiljöer, och att anpassningarna på så sätt gynnar samtliga elever och även fungerar som stimulans. Som exempel framhålls ett framtaget bildstöd som finns på samtliga enheter som fungerar tydliggörande och stimulerande för alla elever. Som tidigare nämnts arbetar skolenheterna löpande med Skolverkets material kring ledning och stimulans, och för elever med behov av extra stimulans finns till exempel matematikutmaningen som innebär att elever i årskurs 8 och 9 får möjlighet att få matematikundervisning på gymnasiet.

Ytterligare exempel på insatser för extra anpassningar och särskilt stöd är en gemensam studieverkstad för årskurserna 1-3 och 4-6, dit elever med behov av särskilt stöd går. I studieverkstaden finns specialpedagoger på plats för att kunna stötta eleverna. Vidare finns fyra förberedelseklasser för nyanlända elever, samt en modersmålenhet som är organisatoriskt placerad centralt under

⁵ SPB 2020-2022 Underlag för budgetberedning barn- och skolnämnd, daterad 2019-04-09.

⁶ Skolverkets allmänna råd med kommentarer: Arbeta med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram

⁷ Det systematiska kvalitetsarbetet och uppföljningen beskrivs mer ingående under kontrollmål 4 i revisionsrapporten.

förvaltningen. Modersmålsenheten samarbetar med samtliga förskolor och skolor i kommunen där behov finns.

2.3.2. Bedömning

Vi konstaterar att samtliga granskade skolenheter arbetar efter de kommunövergripande riktlinjer och rutiner som finns för extra anpassningar och särskilt stöd, vilket skapar förutsättningar för en likvärdighet utan oskäligen skillnader mellan skolenheterna.

Vi konstaterar vidare att insatser för att höja måluppfyllelsen bland annat görs genom att en del av nämndens resursfördelning tar hänsyn till enhetens strukturella förutsättningar, samt genom specifika insatser för extra anpassningar och särskilt stöd, till exempel en gemensam studieverkstad och förberedelseklasser för nyanlända. Nämnden beslutade även om en utökad elevhälsa år 2016.

På samtliga enheter görs även löpande uppföljningar av stödåtgärder samt analyser kring möjliga orsaker till de skillnader som finns inom och mellan vissa av skolenheterna avseende andelen elever som uppnår godkända betyg.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

2.4. Uppföljning och åiterrapportering

Kontrollmål 4: Det görs dokumenterade uppföljningar och analyser som redovisas för barn- och skolnämnden.

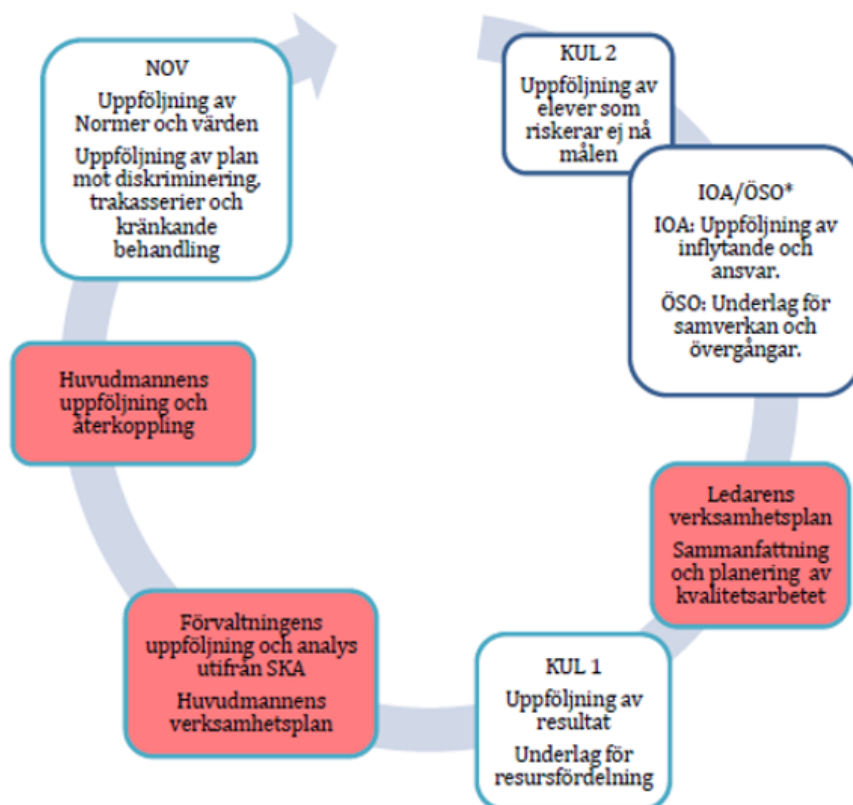
2.4.1. Iakttagelser

Strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet finns dokumenterad i Barns & Skolas systematiska kvalitetsarbete. Dokumentet revideras årligen i maj. I dokumentet uppges att det systematiska kvalitetsarbete ska bedrivas strukturerat och uthålligt för hållbar och långsiktig utveckling, utifrån Skollagens skrivning att *"Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål"* (3 kap. 3 § skollagen). I dokumentet fastslås även att utgångspunkten för arbetet är att identifiera utvecklingsområden för en ökad måluppfyllelse.

I Barns & Skolas systematiska kvalitetsarbete finns vidare en beskrivning av de processer som sker inom ramen för det systematiska kvalitetsområdet på varje nivå, från enhetsnivå till huvudmannanivå, och att samtliga nivåer ska känna till det gemensamma arbetet. Bland annat lyfts att återkoppling gäller hela styrkedjan och för alla nivåer. Detta för att främja likvärdighet, transparens, delaktighet och förståelse för effekter av insatser och åtgärder för att skapa en medvetenhet inför planering och genomförande.

Barn & Skola har tillsammans med kommunens utbildningsförvaltning valt att arbeta med en modell för det systematiska kvalitetsarbetet som innebär att uppföljning och utvärdering av läroplanernas innehåll sker vid fyra mättillfällen under året för grundskolan. Varje systematiskt kvalitetsområdes kvalitetsmätning är indelade efter fyra rubriker, *Skattning och resultat*, *Reflektion kring skattningar och resultat*, *Identifierade mönster och analys utifrån skattningar och resultat* samt *Att arbeta vidare med*. Nedan återfinns en förklaring av områdena, beskriven i styrdokumentet Barn & Skolas systematiska kvalitetsarbete:

Beskrivning av SKA-områdenas kvalitetsmätningar

*ÖSO ojämna år, IOA jämna år

Systematiska kvalitetsarbete-områden för Skola Lidköping.

Kartläggningen av IOA och ÖSO genomförs vartannat år. Detta för att ge större möjlighet för rektorer att tillsammans med personal ha tid till att genomföra planerade åtgärder och för att reflektera kring utvecklingsarbetet i ett hållbart och långsiktigt perspektiv. Resterande teman rapporteras årligen. Inom varje SKA-område mäts kvaliteten på utbildningen utifrån resultat, strukturer och processer. Vid tidpunkt för respektive SKA-område samlar förvaltningen in samtliga skolers SKA-dokumentation. Förvaltningsövergripande workshops genomförs sedan vid tidpunkten varje SKA-område, där samtliga skolledare samt förvaltningsledning och nämndens arbetsutskott deltar. Syftet med workshopsen är att skapa en dialog inom och mellan verksamheterna utifrån varje enhets process och dokumentation. I intervjuer samt protokollgenomgång framgår även att både nämnden samt förvaltningen gör löpande verksamhetsbesök och elevrådsbesök.

Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet följs skolenheternas arbete med extra anpassningar och åtgärdsprogram främst upp i KUL 1 och KUL 2. Respektive skolenhet sammanställer en rapport utifrån en gemensam struktur, därefter sammanställs rapporterna till en övergripande rapport på förvaltningsnivå. I den förvaltningsövergripande rapporten görs analyser på aggregerad nivå, och i den redogörs bland annat för genomförda stödåtgärder och nya insatser. Protokollgenomgång visar att både KUL 1 och KUL 2 redovisas för nämnd. Inom KUL 1 som görs i augusti-september följs effekten av undervisning och genomförda insatser upp. Kvalitetsmätningar görs utifrån verksamhetsspecifika kriterier valda utifrån Skolverkets analysverktyg BRUK och direkt från läroplanerna. Inom grundskola mäts kunskapsresultaten för alla elever, samt fördelat på pojkar och flickor. Kunskapsresultaten innefattar bedömning av måluppfyllelsen i alla ämnen, åk 1-5 och nationella prov åk 3, åk 6 och åk 9 samt betyg åk 6-9. Analys av progressionen, alltså kunskapsutvecklingen över tid för elevgrupper, görs inte. Som underlag till kvalitetsmätningen finns också från och med hösten 2016 enheternas resultat av brukarundersökning genomförd hos elever samt vårdnadshavare inom grundskola.

I KUL 2 som görs i december-januari görs en uppföljning av elevernas resultat i grundskolan för att kunna identifiera de elever som riskerar att inte nå målen. Statistiken som presenteras visar också måluppfyllelsen per ämne för att kunna ge information om elever som riskerar att inte nå målen utifrån undervisning och insatser. Statistiken presenteras även fördelad på pojkar och flickor. Som underlag till kvalitetsmätningen finns enheternas resultat av brukarundersökning genomförd bland annat både på elever och vårdnadshavare inom grundskola. Skolenheternas arbete med extra anpassningar och åtgärdsprogram tas även upp här.

I intervjuer uppges att löpande uppföljning av elever som riskerar att inte nå målen eller har extra anpassningar och särskilt stöd görs av lärare och rektorer till exempel vid arbetslagsträffar, klasskonferenser som hålls två gånger per år, samt vid överlämningar mellan årskurser.

Utöver ovan nämnda mätillfällen som ingår i det systematiska kvalitetsarbetet finns också "Ledarens verksamhetsplan" som tas fram av rektor vid respektive skolenhet till läsårets början. Verksamhetsplanen ska innehålla utvecklingsområden för året, ramar och förutsättningar, det lokala systematiska kvalitetsarbetet, samt elevhälsoplan. Verksamhetsplanen ligger även bland annat till grund för det som kallas huvudmannens uppföljning och återkoppling (HUÅ). Denna uppföljning och återkoppling genomförs årligen av verksamhetschef och utvecklings- och kvalitetschef under hösten. Resultat och förutsättningar följs upp och utifrån uppföljningen får varje rektor eventuella uppdrag inför kommande läsår för vidare förbättringsarbete. I nämndens sammanträdesprotokoll från 2019-02-05 § 10 framkommer redogörelse för sammanställning av Huvudmannens återkoppling och sammanställning (HUÅ) för år 2018. Där framkom identifierade styrkor och utmaningar för grundskolan. Utmaningar som framkom inom grundskolan var likvärdighet och rättssäkerhet kring betyg och bedömning samt samverkan med fokus på elevens hela dag.

I inkomna rapporter inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet kan ses att följande områden regelbundet följs upp: Plan mot diskriminering och kränkande behandling; Trygghet och studiero; Alla elever når målen; Elevers inflytande och ansvar; Övergångar mellan förskola - förskoleklass - grundskola samt kvalitetsuppföljning. Utifrån sammanträdesprotokoll framkommer att barn- och skolnämnden löpande tar del av det systematiska kvalitetsarbetet. Vidare beskrivs i intervjuerna att det kontinuerligt sker en dialog mellan förvaltningsledning och nämnd. Även mellan förvaltningsledning och elevhälsa sker en dialog, vilken ofta uppges beröra just arbetet med anpassningar och insatser för särskilt stöd.

2.4.2. Bedömning

Vi konstaterar att nämnden följer upp och utvärderar arbetet med insatser för stöd och stimulans som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Lärare och rektorer gör löpande uppföljningar av elever som riskerar att inte nå målen, samt av anpassningar och särskilt stöd till exempel vid klasskonferenser och arbetslagsträffar. Uppföljning till nämnd av elever som riskerar att inte nå målen sker främst vid de tillfällen som i det systematiska kvalitetsarbetet kallas KUL, i vilken fokus ligger på kunskap, utveckling och lärande. Vidare gör nämnd samt förvaltning löpande verksamhetsbesök.

För att ytterligare utvärdera undervisningens kvalitet kan utvärdering och analys göras av kunskapsprogressionen över tid för enskilda elevgrupper.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

2.5. Adekvata åtgärder

Kontrollmål 5: Barn- och skolnämnden vidtar adekvata åtgärder vid bristande likvärdighet.

2.5.1. Iakttagelser

I rutinen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete står att läsa att "Först när orsakerna till resultateten är synliggjorda kan rätt åtgärder sättas in och utvecklingsarbetet fortsätta". Som nämndes ovan lyfts huvudmannens process i dokumentet Barns & Skolas systematiska kvalitetsarbete. Bland annat framkommer att Barn- och skolnämnden beslutar utifrån vad som framkommit

utifrån kvalitetsmätningen av SKA-området beslut kring insatser och åtgärder, kompetensutvecklingsbehov eller resursfördelning/resursförändringar.

I intervjuer framhålls att åtgärder sätts in löpande utifrån varje skolenhets identifierade behov. Det framhålls vidare att förvaltningen är snabba på att vidta åtgärder vid eventuella brister tack vare löpande dialogmöten med skolledare och politiker. Samtliga i nämnden uppges bjudas in till dessa möten. Återkoppling görs löpande vid nämndsammanträden.

Beslutade åtgärder baserade på utvecklingsområden framkomna i det systematiska kvalitetsarbetet följs antingen upp genom riktade uppdrag eller genom huvudmannens uppföljning och återkoppling (HUÅ) som sker en gång om året med respektive skolledare. I Rapport Internkontroll framkommer att det under hösten 2018 var fokus på varje elevs resultat. Åtgärderna följs även upp i den årliga kvalitetsammanställningen⁸ som redovisas till arbetsutskottet och barn- och skolenämnden efter redovisade resultat i SKA-området kvalitet, utveckling och lärande (KUL 1).

Utifrån protokollgenomgång från juni 2018 till och med september 2019 kan ses att flertalet statsbidrag kopplade till en likvärdig utbildning redovisas löpande, till exempel läslyft förskola; likvärdig skola; och svenska som andra språk. I övrigt visar protokollgenomgång att fåtal beslut fattas som är direkt kopplade till arbetet med stöd och stimulans.

I dokumentet åtgärdsplan Likvärdig skola framkommer att det genom statsbidraget likvärdig skola, som riktar sig mot förskoleklass, grundskola och elevhälsa, pågår ett arbete på förvaltningsnivå och på skolorna för att öka elevernas måluppfyllelse. Arbetet omfattar både elever som har svårt att klara ett godkänt betyg samt till elever som bör nå ett högre resultat. Förvaltningen tillsatte under våren 2019 en arbetsgrupp bestående av chefer och förvaltningens utvecklingsteam. Syftet med arbetsgruppen var att revidera och föreslå förändringar i det systematiska kvalitetsarbetet så att arbete och dokumentation förstärks ytterligare mot inriktning på undervisningens kvalitet och det individuella kvalitetsarbetet för barnen och för den enskilda medarbetaren. Barn- och skolenämnden beslutade enligt sammanträdesprotokoll 2018-10-09 § 131 att internkontroll av indikatorn "Alla elever når målen" även skulle göras under 2019.

I intervju med förvaltningsledning framgår vidare att en stor satsning på elevhälsan har gjorts för att öka likvärdigheten samt möjligheterna till att säkerställa att elever ges det stöd de behöver. Elevhälsan är vidare den funktion som är pådrivande gällande samordning med andra aktörer, såsom socialtjänsten och BUP.

Enligt sammanträdesprotokoll 2018-09-06 § 97 utfördes år 2018 en internkontroll av om alla elever som har behov av studiehandledning får det i tillräcklig omfattning. Bland annat framkommer att området är riskbedömt som allvarligt/möjligt att elever som är i behov av studiehandledning inte får detta i tillräcklig omfattning. Dock visar den interna kontrollen att tillsatta medel har gjort verkan. Studiehandledning på elevens modersmål har getts till alla elever utom med modersmålet vietnamesiska. Barn- och skolenämnden beslutar att internkontroll av studiehandledning ska göras även under 2019.

I sammanträdesprotokollet 2019-03-12 § 24 framgår att rapportering har gjorts avseende Rapport till huvudman systematiskt kvalitetsarbete Kunskap, Utveckling, Lärande KUL 2 2019. I KUL 2 följer skolorna och förvaltningen upp de elever som inte har godtagbara kunskaper eller inte har nått betyget E vid höstterminens slut. Redovisningen innebär också att skolorna har beskrivit vilka hinder det finns för eleverna att nå godtagbara resultat, hur eleverna har inflytande över undervisningen, vilka särskilda satsningar som gjorts på respektive enhet för att förbättra måluppfyllelsen samt om det finns orsaker som går att härleda till begreppet likvärdig skola. Insatser som bland annat konstaterades behöver göras framöver är till exempel att utreda hur arbetet med elever som inte når godtagbara kunskaper i årskurs 1-9 planeras och genomförs på den enskilda skolan, arbeta fram metoder och arbetssätt som ger effekt för de elever som inte når godtagbara kunskaper eller minst ett godkänt betyg, samt genomlys och förändra det systematiska kvalitetsarbetet för att det ska bli ett verkligt redskap för att arbeta och utvärdera undervisningens kvalitet.

Sammanträdesprotokoll visar att nämnden godkänner de rapporter som presenteras inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet (till exempel KUL 1 2018 och KUL 2 läsåret 18-19), och att

⁸ Huvudmannens verksamhetsplan och kvalitetsammanställning 2018, daterad 2018-12-04

kommande insatser framtagna utifrån analysen godkänns tillsammans med rapporten⁹. När insatserna ska återrapporteras till nämnden specificeras inte, utan återrapportering görs i samband med rapporteringar av det systematiska kvalitetsarbetet.

I intervju framkommer att nämnden ibland ger riktade uppdrag till olika skolenheter utifrån de analyser som gjorts. Utöver de insatser som godkänns vid presentationen av det systematiska kvalitetsarbetet framkommer utifrån protokollgenomgång inte att barn- och skolnämnden beslutar om åtgärder eller riktade uppdrag. I intervjuer framkommer att nämnden under 2017 beslutade om åtgärdsplaner för två av kommunens grundskolor. Åtgärdsplanerna innehöll bland annat att göra fördjupad analys av de elever som har nått respektive inte nått minst betyget E i samtliga ämnen. Genomförda protokollgenomgång visar inte att åtgärderna har följts upp av nämnd.

2.5.2. Bedömning

Vi konstaterar att flertalet insatser och åtgärder genomförs som påverkar arbetet med stöd och stimulans, samt att insatser och åtgärder löpande sätts in utifrån de dialoger som förs mellan skolledare, förvaltningsledning och nämnd. De insatser som godkänns av nämnd i samband med godkännande av kvalitetsrapporter är tydligt baserade på analyser som gjorts inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Då insatserna endast godkänns i samband med godkännande av kvalitetsrapporter noterar vi viss otydlighet i protokollen avseende nämndens beslut om kommande insatser och åtgärder. Uppdrag från nämnd kan med fördel konkretiseras med tidpunkt för återrapportering för att tydliggöra beslutet.

Vi bedömer kontrollmålet som *uppfyllt*.

⁹ Se till exempel protokoll från nämndssammanträde 2019-03-12 § 24

3. Revisionell bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lidköpings kommun genomfört en granskning av likvärdig skola - insatser för stöd och stimulans. Granskningen syftar till att besvara följande två revisionsfrågor: *Säkerställer Barn- och skolnämnden en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan?* samt *Är den interna kontrollen inom området tillräcklig?* Granskningen är avgränsad till barn- och skolnämnden samt grundskolan, och fokuserar på likvärdighet gällande insatser för stöd och stimulans.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och skolnämnden *i allt väsentligt* säkerställer en ändamålsenlig utbildning vad gäller likvärdighet i grundskolan, och att den interna kontrollen *i allt väsentligt* är tillräcklig.

3.1. Rekommendationer

Utifrån granskningens resultat lämnar vi följande rekommendation:

- För att ytterligare utveckla verksamheten rekommenderar vi att det dokumenterade stödet för hur skolenheterna kan arbeta med stimulans utvecklas. Detta för att ytterligare öka förutsättningarna för ett likvärdigt arbete för att varje barn och elev ska få möjlighet att utvecklas optimalt efter sina förutsättningar.

2019-11-01

Fredrik Carlsson

Uppdragsledare

Amanda Svensson

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Lidköpings kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2019-06-05. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.